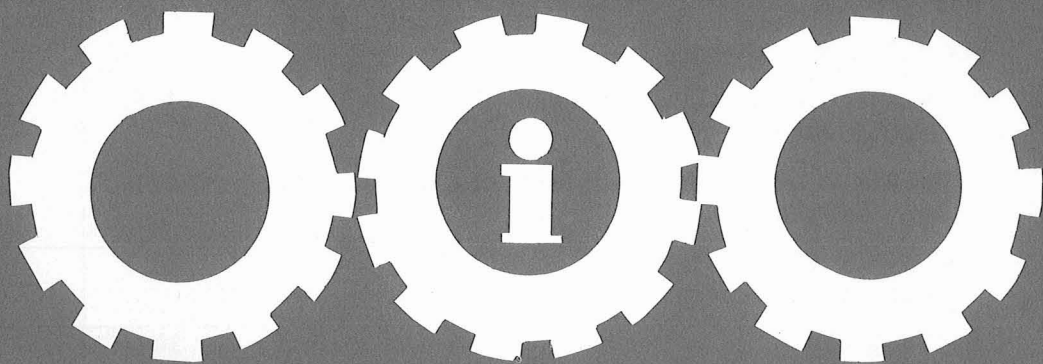

TEKNIKAN SANASTOKESKUS
CENTRALEN FOR TEKNISK TERMINOLOGI

2 1981

terminfo

terminfo 2₁₉₈₁

1981-11-15

Tekniikan Sanastokeskus ry:n tiedotuslehti

Toimittaja Heidi Suonuuti

Liisankatu 16 B 13 00170 Helsinki 17

Puhelin 90-669 529

Ilmestyy 4 kertaa vuodessa

Lehden aineisto on vapaasti käytettävissä

SISÄLLYS

Nordterm-81	1
Nordterm-suosituksia	2
Terminologia maallikon silmin Pertti Jotuni	3
Termarbete och internationell standardisering Kari Bergholm	6
Hur skall vi marknadsföra våra termer Knut Lie	10
Uusia jäseniä	14
Pohjoismainen tutkijakurssi	15
TSK:n vaalikokous	16
Termineuvonnan päiväkirjasta Ord för ord	16

Kansi: Marjatta Elfving

Nordterm— 81

Kaikissa pohjoismaissa tehdään termityötä. Toisilla on jo pitkät perinteet, toiset ovat vasta päässeet alkuun. Yhteistyö on vilkasta ja mutkatonta. On yhteisiä hankkeita ja epävirallista yhteyttä pidetään miltei päivittäin. Joka toinen vuosi kokoonnutaan joukolla yhteen pohtimaan yhteisiä ongelmia ja sopimaan yhteisistä asioista. Tätä kaikkea kutsutaan Nordtermiksi.

Tänä vuonna oli Suomen vuoro olla ensimmäistä kertaa Nordterm-kokouksen isäntämaana. Hanasaaren kulttuurikeskukseen kokoontui 21.- 22. toukokuuta lähes 30 vierasta ja saman verran suomalaisia asianharrastajia. Mukana oli käytännön sanastotyön tekijöitä, kääntäjiä, terminologeja ja kielenhuoltajia; monille tämä oli ensimmäinen tilaisuus kollegojen tapaamiseen ja mielipiteidenvaihtoon.

Nordterm-81 Hanasaassa ja kaksi viikkoa myöhemmin Oslolla järjestetty terminologian koulutuksen Nordterm-seminaari tuottivat monia käytännön tuloksia ja suunnitelmia. Niitä lainkaan aliarvioimatta Nordtermin tärkeimmäksi anniksi jäi sittenkin yksimielisyys siitä, että ammattikielen kehittämistä on jatkettava asiantuntijoiden, terminologien ja kielenhuoltajien yhteistyönä. Kaikkien tavoitehan on sama. Myös esitelmänpitäjät totesivat sen yksimielisesti: selkeä, konstailematon sanasto ja helppotajuinen kieli on kirkkaan ajatuksen eikä naiiviuden merkki.

Heidi Suonuuti

Nordterm – suosituksia

Seuraavan kaksivuotiskauden, Tukholmassa pidettävään Nordterm-83:een asti, toimii kaksi työryhmää, jotka selvittelevät koulutusta ja standardisointia.

Koulutusryhmä Nordterm AG 1 on järjestänyt kolme terminologian koulutustilaisuutta. Ensimmäinen, kaksi-
viikkoinen kurssi oli 1978 Skodsborgissa Tanskassa, toinen kaksipäiväinen seminaari tämän vuoden kesäkuussa Osllossa ja kolmas on ensi vuoden elokuussa Vaasassa.

Ryhmän tarkoituksena on erityisesti koulutuksen järjestäminen yhteispohjoismaisesti sellaisille sanastotyön keskushenkilöille, jotka ohjaavat edelleen oman alansa sanastotyötä. Tavoitteena on jatkaa kurssien sarjaa, pitää yllä yhteyttä terminologian tutkijoihin sekä tiedottaa koulutusmahdollisuuksista.

Standardisointiryhmä Nordterm AG 4 osallistuu terminologian periaatteita ja menetelmiä käsittelevien standardien laatimiseen kansainvälisen standardisointijärjestön ISO:n kyseisessä komiteassa. Kunnianhimoisena tavoitteena on yhteisvoimin saada kansainvälisistä ohjeista käytännönläheisiä ja helppotajuisia. Ryhmä sopii keskenään työnjaosta ja lausuntojen antamisen koordinoinnista.

Termijärjestöjen yhteistyö jatkuu työryhmien ulkopuolellakin vilkkaana. Kaksi mielenkiintoista hanketta kannattaa mainita erityisesti. Kaikissa pohjoismaissa kehitellään omaa sanastotyön käsikirjaa. Tarkoitus on pitää yhteyttä ja katsoa mitä mahdollisuuksia olisi hankkeiden yhdistämiseen ja mm. yhteiseen rahoitukseen. Ruotsi ehdotti yhteistä termitiedotetta, jolla yritettäisiin yhdenmukaistaa pohjoismaisia suosituksia uusiksi termeiksi. Kun ongelma on selvitetty, tiedote voidaan jakaa asianomaisille lehdistöille. Työhön on lupautunut mukaan myös pohjoismaiden kielisihteeristö ja EC:n Luxemburgissa sijaitseva termikeskus.

Terminologia maallikon silmin

Pertti Jotuni

Tieteestä kirjoittavana journalistina, en terminologian asiantuntijana, esitän tässä eräänlaisen käyttäjän syn-
teesin termistön käytön moninaisista näkökohdista.

Kirjoittaja, joka maallikkolukijoille kuvaa tekniikan kehitystä, tiedettä, tutkimusta ja niiden vaikutusta yhteiskunnassa, joutuu jatkuvasti ja alituisesti tekemisiin termiongelmien kanssa. Niinpä olen yrittänyt löytää joitakin pääpiirteitä termien oikeasta käytöstä. Itse asiassa olen löytänyt vain kolme peruspiirrettä: termistön laajuus, täsmällisyys ja yksiselitteisyys.

Laajuuden tutkimiseksi on tehty vain muutama kvantitatiivinen laskelma tai laskelmayritys. Siemens-yhtiö teki 1975 melko tarkan selvityksen omalta alaltaan. Tulos oli yllättävä. Yksinomaan tietotekniikan ja viestintäteorian alalta löytyi runsaat 1,5 miljoonaa termiä. Puhutun kielen lukuihin verrattuna tulos on hätkähdyttävä. Olen lukenut, että puhutussa suomen kielessä on 300 000 - 350 000 elävää sanaa ja Nykysuomen sanakirjassa n. 200 000 sanaa. Näyttää siis siltä kuin tekniikka synnyttäisi paljon enemmän termejä kuin on tarpeen koko sivistyneessä maailmassa, joka tätä tekniikkaa käyttää. Maallikkona ja termien kuluttajana tämä on minusta sekä hämmästyttävä että perustavan tärkeä tulos.

Tekniikan terminologia pyrkii tietenkin mahdollisimman tarkkaan määrittelyyn. Tämä sinänsä väistämätön tarkkuuden vaatimus on popularisoivalle kirjoittajalle ongelma, mutta ei minusta ratkaisematon. On vain hyväksyttävä se, että ammattilaisten kesken termistöä käytetään toisin kuin kuvattaessa samoja asioita maallikoille. Lääkärithän ovat saaneet klassisen maineen lääkärilatinnan käyttäjinä. Oman kokemukseni perusteella en pitäisi sitä pahana. Potilaana olen huomannut, että latinan käyttö varmistaa oikean hoidon.

Mielenkiintoista mielestäni on, että epätäsmällisyyttä ilmenee monella tasolla. Esimerkiksi termillä *variation* on matematiikassa, jota pidetään tieteistä vähiten epätäsmällisenä, ainakin neljä eri merkitystä; tai *resistance* sähkötekniikassa, puhumattakaan sen käytöstä hydro- ja aerodynamiikassa epämääräisenä kitkan vastineena.

Tietokoneen nimitystä on yritetty ratkoa luullakseni lähes kaikissa sivistyskielissä viimeisen neljännesvuosisadan ajan ilman mainittavaa menestystä. Menestymisen mahdollisuuksia ovat vielä vähentäneet pyrkimykset omia tietyt termit kaupalliseen käyttöön.

Entä sitten ympäristö- ja kulttuuritekijät, jotka nekin näkyvät termistössä. Vuosien mittaan olen saanut sen vaikutelman, että kulttuuritausta, joka luojaan kiitos on erilainen eri maissa, vaikuttaa hyvin syvästi termistöön. Suomalaiset kollegani eivät toivottavasti suutu, vaikka sanonkin, että suomen kieli tässä mielestäni eroaa useimmista muista Euroopan kulttuurikielistä. Meidän ei ole kovinkaan helppoa ilmaista puhtaasti abstraktisia käsitteitä ja niiden eroja. Luonto on sydämen asia suomalaiselle. Kaupunkilaisenkin on helppo keksiä viisi tai kuusi ehkä useampikin vastine sille, mikä englanniksi on *hill* tai *mountain*: tunturi, vaara, mäki, laki jne. Mutta kun englannissa on *information, content, semantics, data, knowledge, facts*, suomessa on vain tieto.

Väitetään, että englantia on onnekas, koska se koostuu kahdesta elementistä anglosaksisesta ja latalalaisesta. Tavallisen englantilaisen puheessa vilisee vielä nykyin latinan sanoja. Tätä pidetään poliittisten ja geopoliittisten syiden ohella yhtenä selityksenä englannin nykyiseen maailmanlaajuiseen merkitykseen.

Samantapainen ilmiö havaitaan ruotsissa. 1700-luvun alkupuolen ruotsissa huomaa suuren eron nykyruotsiin. Ei vain siksi, että kieli on niin viehättävän vanhahtavaa, vaan myös siksi, että ranskan vaikutus on paljon pienempi. Kustaa III:n ja varsinkin ensimmäisten

Bernadottein aikana ranskalaisten ilmaisujen tulva oli vahva ja skandinaaviseen perusrakenteeseen sulautuneena ranska nykyään antaa joustavuutta kielen terminmuodotukseen. Vertasin äskettäin vuoden 1945 Elementa-lehteä Ny Teknikin nykyaikaiseen kieleen. Huomasin hämmästykseni, että vuoden 1945 kieli oli lähempänä 1880-luvun Teknisk Tidskriftin kieltä kuin tämän vuoden Ny Teknikiä. Toinen ilmiö on amerikkalaistuminen, joka hyvin tehtynä on lisännyt ruotsin käyttökelpoisuutta tieteen ilmaisuvälineenä. Esimerkiksi laser, muistan hyvin miten 1968 kuulin ensimmäisen kerran ruotsiin kehitetyn termin laser-ilmiölle: *lasra*.

Käytän edellistä siltana siirtyäkseni takaisin tietokoneeseen. Tietääkseni on vain kaksi kieltä, joissa on onnistuttu sen nimittämisessä. Englanti, jossa *computer* on *computer* (Yhteydestään irroitettuna termi ei tietysti ole niinkään onnistunut). Saksalainen Eibien Nachricht ilmoitti 50-luvun lopulla että ainoa ja virallinen saksankielinen termi on elektronische Daten- und Informationsverarbeitungsanordnung. Sittemmin *Computer* on tosin hyväksytty myös saksaan, missä se tietysti aina kirjoitetaan isolla *c*:llä. Ainoaksi onnistuneeksi ratkaisuksi jää ruotsin synteettinen sana *dator*. Se ei merkitse mitään, mutta antaa kuvan välineestä, jolla käsitellään dataja. Muuten, pari viikkoa sitten Ny Teknik ehdotti termiä *prator* puhuvalle tietokoneelle.

Lopuksi pari vihjettä. Jos koskaan epäilette, että tekniikan kieli ei kehittyisi nopeasti, verratkaa esim. New Scientist -lehden parin vuosikymmenen takaista kieltä tämäänpäiväiseen. Seuraamalla tätä lehteä muutaman viikon ajan, löydätte varmasti arvokkaita vihjeitä siitä mitä tekniikan kielessä tapahtuu. Toinen vihje: paras säännöllisesti ilmestyvä termipalsta on jo monesti mainitun Ny Teknikin Språkteknik. Sen analyysit ovat loistavia.

Aivan viimeksi haluan sanoa, että eräs ilmiö pahoittaa mieleni. Kutsun sitä muovikieleksi. Kaikkiialla, sanomalehdissä, naistenlehdissä jne. on abstrakteja mo-

nimutkaisia ilmaisuja, jotka ehkä perustuvat tekniikan kieleen ja leviävät lehdistön kautta. Puhutaan esimerkiksi elämän laatutasosta. Jokainen voi tietysti tehdä niin kuin tahtoo. Minä vain en ymmärrä, miksi pitäisi kirjoittaa näin monimutkaisesti. Minusta tuntuu, että tekniikan kieli lisää abstraktisuutta myös arkisessa puheessamme. Jos se samalla lisää sanomamme arvoa, hyvä on, mutta jos se johtaa, niin kuin usein tapahtuu, epämääräisyyteen ja vähentää tarvetta sanoa, mitä todella ajattelemme ja tarkoitamme, silloin tämä on paha. Loppujen lopuksi ranskalaiset sanovat sen niin hyvin. Kaiken teknisen termistön käytön ydin on: c'est vrai, mais ce n'est pas joli, comme ça.

Termarbete och internationell standardisering

Kari Bergholm

Det är enkelt att säga vilken betydelse termarbetet har för internationell standardisering. Det har samma betydelse som andning har för livet: utan andning inget liv, utan termarbete ingen standardisering. Kanske just därför att termarbetets betydelse är så självklar blir det så ofta försummat. Enligt min erfarenhet utförs termarbete i samband med standardisering vanligtvis i efterhand och i all hast så att man kan publicera standarden. Räddningen blir ofta att man struntar i definitionerna eftersom alla ändå vet vad man menar. Det går an, om det finns god vilja och samförstånd men det är inte tillräckligt när det förekommer tvistefrågor. Framförallt inte om standarden omnämns i internationella avtal mellan regeringar eller företag.

Vi har ett ordspråk som fritt översatt säger, att den erfarna vet allt men stackars den som måste allt erfa-
ra. Beträffande termarbete inom internationell stan-

dardisering har jag nog erfarit nästan allt.

För det första vill jag beröra problemkomplexet med språksvårigheter. Det är naturligtvis självklart för terminologer, men inte för de flesta människor, att det i ett språk inte finns en direkt motsvarighet till varje ord i ett annat språk. Hela sättet att tänka, att bilda begrepp och termer kan vara helt olika. Självklart är att detta är minst känt bland dem som talar bara ett språk eller några språk, som är nära besläktade och har samma kulturella bakgrund. Jag har blivit helt övertygad om att allt internationellt termarbete från första början måste genomföras på flere språk samtidigt. Det är naturligtvis ett stort problem, men det ger också styrka, kontroll och disciplin. Alla deltagare i internationellt termarbete borde behärska de språk som kommer i fråga samt helst några till. Några till därför, att internationellt arbete syftar till att resultaten skall vara tillämpbara på så många språk som möjligt. Jag anser, att det är nästan nödvändigt att man också behärskar något språk som inte är indo-europeiskt.

En annan viktig sak är, att när man använder engelska måste man hela tiden komma ihåg att man arbetar för internationella tillämpningar, inte för England. En extra svårighet är att det finns så många "engelskor". Jag var en gång medlem i en "long range planning committee" vid Union Chamber International. Vårt första mål var att revidera organisationens allmänna principer. Vår japanska medlem hade gjort ett förslag, som var så bra, att det efter en kort diskussion kunde godkännas. Men sedan började finslipningen av den engelska texten. Efter tre timmars fruktlös debatt föreslog den engelska delegaten att principerna skulle skrivas på franska och att var och en skulle sedan översätta dem till "sin" engelska. Faktum är att franskan är ett mycket bättre internationellt instrument än engelskan. Detta tack vare kardinal Richelieu som redan 1640 grundade den franska akademien och gav den till uppgift att bevara det franska språkets renhet.

I detta sammanhang kan jag inte låta bli att nämna ett förslag som kommit fram inom FIT, Federation International de Traducteur. När någon var som helst hittar på en ny term, en neologism, skulle han vara berättigad till ett slags patentskydd för sin term. Man skulle i alla språk använda samma term i samma form såvitt möjligt. Enligt min erfarenhet strider detta mot alla sunda principer. För att en term eller i ännu högre grad en terminologi skall bli praktiskt användbar och komma i användning måste den ha så bred concensus som möjligt. Att försöka påtvinga världen något som någon enstaka mänska kommit på är helt orimligt och helt omöjligt.

Svårighet nummer två i termarbete är att det vanligtvis utförs så att man har en viss term, märker att alla inte förstår det på samma sätt, försöker skapa en definition och först efteråt märker att det begrepp som ligger bakom termen inte är detsamma för alla. Detta har alltid resulterat i hopplöst gräl. Man har exempelvis försökt definiera termen *standard* utan någon nämnvärd framgång. I England och i de nordiska länderna betyder standard antingen ett dokument som är en frivillig rekommendation eller en obligatorisk föreskrift, beroende på hurvida den är omfattad av en myndighet eller inte. I Frankrike är en *norm* däremot alltid enbart en frivillig rekommendation. "Norm obligatoire" är *contra-dictio in adjekto*, något sådant finns inte. I Sovjetunionen är en standard alltid obligatorisk, den betydelsen ingår i ordet standard. Försök nu sedan definiera standard internationellt.

Det tredje problemet har att göra med terminologisk hierarki. När termer skapas efteråt och i all hast bildar man dem efter behov och inte systematiskt. Resultatet blir ofta felande länkar och cirkeldefinitioner. Ett bra exempel är *standardiserande organ* som har definierats som "varje organ som har någonting att göra med standardisering". Sedan har man definierat *standardiseringsorgan* som ett organ vars huvuduppgift

är standardisering. Man har däremot glömt att definiera och ge term åt de standardiserande organ, som inte är standardiseringsorgan. Detta vållar ideligen svårigheter därför att folk inte förstår hur hierarkin är uppbyggd och därför om och om igen tror att standardiseringsorgan och standardiserande organ är parallella begrepp och inte det ena underordnat det andra.

Det fjärde och kanske svåraste problemet är, att man gång på gång konfronteras med att folk som arbetar med termer inte är nöjda med att skapa ordning och förståelse utan också vill omskapa världen med definitioner. Att avvärja detta är en nästan hopplös kamp trots att det finns andra och bättre medel att styra utvecklingen med. Ett exempel inom standardiseringen är definitionen för *certification body*. "An impartial body, governmental or nongovernmental, possessing the necessary competence and reliability to operate a certification system and in which the interests of all the parties concerned with the functioning of the system are represented". Hur skall man bedöma om en "body" är "impartial"? Vad skall man säga om ett organ som utfärdar certifikat men inte har "the necessary technical competence"? Vem skall bedöma om "all the parties concerned are represented" eller inte? Men den här definitionen är trots allt allmänt godkänt av ISO.

Sammanfattningsvis skulle jag säga att min övertygelse är, att terminologiarbetet utgör den största svagheten inom den internationella standardiseringen. Man har kunnat utveckla metoder och principer på ett ganska hyggligt sätt, men tyvärr inte det terminologiarbete, som ändå utgör grunden för all standardisering. Vi står verkligen här inför en jätteuppgift.

Vad kunde man då göra för att förbättra situationen? Det behövs framförallt praktisk vägledning, som är formad efter de mänskors behov som i praktiken utför termarbetet. De är inte terminologer. Vi behöver in-

ternationella standarder och riktlinjer, som ger råd och regler för hur man skall utföra termarbete. Dessutom behöver vi kriterier också för dem som deltar i termarbetet. Ett minimikrav skulle vara att de behärskar minst två språk, helst tre och som sagt från olika språkgrupper. Dessutom behöver vi kurser och seminarier där de kan öva och lära sig. Sist men inte minst viktigt är att vi behöver marknadsföring av dessa råd och regler. ISO/TC 37 har publicerat ett och annat, men det har blivit mer eller mindre kassaskåpsvara, som ingen känner till eller bryr sig om och som är ganska opraktisk och svårbegriplig. Därför skulle jag uppmana alla som har termarbete som huvudsyssla, att marknadsföra sina standarder för dem som behöver dem. Framför allt skulle jag uppmana att inte finslipa med kniven när det finns arbete för yxan.

Hur skall vi marknadsföra våra termer ?

Knut Lie

Det är klart att marknadsföringens utgångspunkter är helt beroende av de produkter som skall marknadsföras. Så vitt jag kan förstå är förhållandena i de nordiska länderna inte så olika, att det skulle vara missvisande att referera de förhållanden vi har i Norge. Vi är alla små länder och språkgrupper.

Som förläggare vet jag av erfarenhet att produkten måste ta sikte på en viss målgrupp. Marknadsföringen borde vid spridning av terminologi användas så att den presenterar den rätta terminologin för de rätta mänskorna vid rätt tidpunkt. Detta förutsätter en effektiv och bestämd terminologipolitik. Jag sätter likhets-tecken mellan marknadsföring och försäljning. Försäljning är för mig en måttstock på spridning, behov

och anpassning till marknaden. När det gäller vårt tema, terminologi, är försäljning en indikator på spridning, som betyder ganska mycket för användandet av terminologin vilket igen reflekterar effektiv och lyckad marknadsföring och terminologipolitik. Den tekniska terminologi som idag existerar i Norge är utspridd på många olika områden. Det har t.ex. utarbetats en byggnadsglasterminologi. Min fråga som marknadsförare är: Kan t.ex. elever i skolor, yrkesskolor, högskolor osv. använda den? Har den ett allmänt intresse eller är den avsedd enbart för en exklusiv liten grupp? På denna fråga måste jag svara, att det är en onödig bok gjord för allt för få människor. Ett exempel på det motsatta är dataterminologin. Den tränger in överallt i alla sammanhang, på områden som ingenting har med data att göra, men som har behov av dataterminologi. Det finns alltså förutom speciella specifika behov, ett stort allmänt behov.

Terminologi borde marknadsföras så, att specialiserade terminologier kombineras eller kompletteras med ett område av allmänt intresse och med större intressegrupper. Mitt intryck är att det i Norge, kanske också på andra håll, behövs en gemensam plan med samlade resurser. Terminologiarbetet är i många fall tillfälligt och planlöst och som en konsekvens av detta får också marknadsföringen en prägel av hopplöshet och dålig planering.

För att så bra som möjligt kunna marknadsföra terminologierna för konsumenterna, som i allmänhet är intresserade bara av nyttopplysningar, är det nödvändigt att terminologi blir en del av fackundervisningen så att det att man behärskar en viss terminologi får en viss status och styrka.

De som aktivt deltar i terminologiskt arbete kan vid min överbetoning av svårigheterna fråga: är alla dessa små terminologiska områden, som det inte finns en tillräcklig marknad för, exempel på onyttigt och fåfängt arbete? På den frågan kan jag omedelbart svara nej, det tror jag

inte. Men hur vi skall presentera dem för konsumenterna är en annan sak.

Fackspråket ger idag status och makt och jag vågar påstå att det kommer att bli starkare än det litterära språk som i århundraden har dominerat de sociala lagarna i vårt samhälle. Vi håller på och jobbar med en ny norsk-fransk storordbok och det som är karakteristiskt för den är, att den förefaller att innehålla minst 30 % facktermer. Fackspråket är alltså så viktigt. En norsk-tysk storordbok som påbörjades redan i slutet av 60-talet innehåller ungefär 10 % facktermer.

I Norge har vi nu lärt oss att se behovet av en samordning, en central enhet, när det gäller terminologiarbete. Jag tänker i detta sammanhang på Norsk Termbank. Jag behöver säkert inte utreda vad en termbank kan betyda för terminologiskt arbete. För det första kan en termbank bli kärnan i ett distributions-, publicerings- och kunskapsförmedlingssystem. Här kan vi än en gång återkomma till marknadsföringen av byggnadsglasterterminologin. Samtidigt som terminologin är integrerad i hela bankens totala tillgång på terminologi kan banken och alla dess speciella termer marknadsföras utan att man behöver publicera någonting mellan två pärmar. Det att terminologier är datatillgängliga och som sådana kan tas ut och kombineras har också stor betydelse för det jag talade om tidigare om marknadsanpassning. Det kan vara i form av skraddarsydd information åt översättare, olika industrier, institutioner osv. Alla tänkbara kombinationer är möjliga. Det är av avgörande betydelse för spridningen av terminologi att inte bara marknadsföringen utan också tillgängligheten till terminologierna är inriktad på konsumenterna. Här betyder Norsk Termbank ett kolossalt steg i rätt riktning.

Terminologierna utarbetas i samarbete med konsumenter som är fackfolk på fackområden, men konsumenterna kan totalt vara långt flere. Det kan t.ex. vara fråga om ett allmänt behov. Det kan vara fråga om en fackgrupp

som har användning för andra fackgruppers terminologier för att t.ex. få till stånd en kommunikationsmöjlighet. De flesta av oss känner till Siemens och den bank Siemens har. Orsaken till att banken grundades var den, att Siemens skulle sälja sina produkter i andra länder och då måste den terminologi som används i Tyskland översättas. Men det visade sig att det inte var tillräckligt därför att man skulle sälja produkter vilka skulle användas i en helt annan omgivning än man var van vid. När datamaskiner börjar användas inom t.ex. administrationen måste man veta hurudant språk bokhållarna använder. Därför började Siemens bygga upp sin termbank.

WHO samlades på våren till möte för att diskutera marknadsföring av en viss modersmjölkblandning i u-länderna. Marknadsföringen var så effektiv att flaskfödningen av spädbarn t.ex. i Uganda antog enorma dimensioner. Det är nu påvisat att blandningen är farlig för spädbarn. Marknadsföringen var alltså bra, produkten eländig. Det vi kan lära oss av detta är, att vi skall marknadsföra våra produkter sådana som de är och inte lova mer än vi kan stå för. Jag skall ta ett exempel. Det gäller dataordboken vars första upplaga kom ut år 1976. Jag hade en väldig tilltro till den. När boken utkom höll vi en presskonferens och detta var "hot stuff" Tidningarna skrev spalt upp och spalt ner. Jag hade insisterat på att trycka 5000 exemplar. När vi senare fick manuskriptet för en ny upplaga hade boken varit slutsåld i nästan ett år. Den första upplagan innehöll 1100 termer och den andra 2600. Vi gjorde en enkel broschyr av bokens pärm och distribuerade den i 14 000 exemplar. Vi har redan nu på ett halvt år sålt 12 000 exemplar av boken. På bakpärmen av boken säger vi att den innehåller ca. 2300 termer. Men om någon, och det händer, sätter sig ner och räknar, kommer han eller hon att upptäcka att den innehåller ca. 2600. Det betyder att man får mer än vi lovar. När man talar generellt om terminologi är det också viktigt att precisera den information, kunskap osv. som

terminologi innehåller. När det gäller termbanker kan man poängtera det att terminologier är datatillgängliga. Detta kan anknytas till den service och nytta konsumenten kan ha av tillgången till hela vårt förvaltningskapital i termbanken. Marknadsföring av terminologi är inte märkvärdigare än annan marknadsföring.

En sak till. Det är säkert många av oss som känner till historien om järnvägen i USA. Konkurrensen från flyg och bil blev allt större och för järnvägen gick det sämre och sämre. Det var en Harvard-professor som analyserade detta och konstaterade följande: "De trodde de var i järnvägsbranschen och glömde att de var i transport- och kommunikationsbranschen. Därför gick de i konkurs". Vi skall alltså inte tro att vi är i terminologibranschen, för då glömmet vi att vi är i informations- och kommunikationsbranschen. Om vi tror att vi bara är i terminologibranschen kan det lätt gå som det gick för Western, vi försvinner ur bilden.

Uusia jäseniä

Teknikan Sanastokeskuksen jäsenmäärä on 57. Viimeksi ovat mukaan liittyneet

1. lokakuuta 1981

IMATRAN VOIMA OY

23. lokakuuta 1981

RANK-XEROX OY

Pohjoismainen tutkijakurssi — Nordisk forskarkurs

AMMATTIKIELI JA TERMINOLOGIA

Pohjoismainen ammattikielen ja terminologian tutkijakurssi järjestetään Vaasan korkeakoulussa 16.-26. elokuuta 1982.

Kurssille on tarkoitus kerätä yhteen kielitieteilijät, kielenhuoltajat ja terminologit tutkimaan ammattikieliä ja varsinkin terminologiaa erilaisilta näkökannoilta. Työskentelymuotoina ovat luennot, keskustelut ja ryhmätyöt. Kurssi kestää kymmenen kokonaista työpäivää. Yksityiskohtaiset tiedot ohjelmasta annetaan myöhemmin talvella.

Kurssin johdon muodostavat prof. Christer Laurén Vaasan korkeakoulusta, tutkija Risto Haarala kielitoimistosta ja DI Heidi Suonuuti Tekniikan Sanastokeskuksesta.

Osanottajien matkat ja ylläpito kustannetaan kokonaan tai suurelta osin tutkijakurssin määrärahoista. Osanottajien määrä on rajoitettu 25 henkeen, mikä merkitsee 5-6 henkeä kustakin pohjoismaasta.

FACKSPRÅK OCH TERMINOLOGI

En nordisk forskarkurs i fackspråk och terminologi arrangeras vid Vasa högskola den 16-26. augusti 1982.

Syftet med kursen är att samla lingvister, språkvårdare och terminologer. Meningen är att fackspråket och i synnerhet terminologin skall granskas ur åtskilliga synvinklar. Arbetsformerna är föreläsningar, diskussioner och seminarier. Kursen omfattar tio hela arbetsdagar. Senare under vintern kan detaljerade uppgifter ges om föreläsare, ledare av grupparbete osv.

Kursledningen består av prof. Christer Laurén, Vasa högskola, forskare Risto Haarala finska språkbyrån och DI Heidi Suonuuti Centralen för Teknisk Terminologi.

Vanligen brukar kursdeltagarnas resor och uppehälle att helt eller till största delen kunna bekostas av anslag för forskarkursen. Deltagarantalet är begränsat till 25, vilket betyder 5-6 deltagare från varje nordiskt land.

TSK:n vaalikokous

Tekniikan Sanastokeskus ry:n sääntömääräinen vaalikokous pidettiin 30. lokakuuta 1981. Läsnä oli 26 äänivaltaista osanottajaa.

Hallituksen erovuoroisista jäsenistä valittiin uudelleen toimikaudelle 82 - 83 prof. Christer Laurén ja DI Sirkka Pöyry. Uutena jäsenenä hallitukseen tuli DI Paavo Anttila Suomen tulkkien ja kääntäjien liiton edustajana. Hallituksen puheenjohtajana jatkaa TJ Kari Kaartama.

Ensi vuodelle hyväksyttiin toimintasuunnitelma, jonka mukaan sanastoprojekteista jatkuvat mm. työsuojelusanasto, palontorjuntasanasto ja kiinteistönhuoltosanasto. Erityinen huomio kiinnitetään termipankin rakentamiseen niin, että sitä päästään hyödyntämään sanastotyössä ja termineuvonnassa.

Termineuvonnan päiväkirjasta—Ord för ord

Palontorjuntasanastoa käsittelevä ryhmä ehdottaa käsitteiden selventämiseksi pelastustoimen käyttöön uutta termiä:

HÄTÄSIIRTO

Sv nödförflyttning

Vaaran uhatessa kenen tahansa aloittama jatkoa edellyttävä ihmisten tai eläinten siirto lähimpään turvalliseen paikkaan.

DATA

Data on yksi termineuvonnan suosikkitermeistä. Saako käyttää, miksei saa, mitä pitäisi käyttää? Tarjolla on ollut monta ehdotusta, anne, konetieto, tieto. Suomen kielen lautakunta on käsitellyt asiaa äskeisessä kokouksessaan ja päättänyt kilpailun avulla etsiä hyvää suomenkielistä vastinetta. Siihen saakka voidaan käyttää muotoa *data* monikossa *datat*, äännettynä niin kuin kirjoitetaan, lyhyt a ja yksi t.

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS ry
CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI rf

Perustettu vuonna 1974

Jäseniä 57 (yhdistyksiä, teollisuus- ja liikelaitoksia, valtion virastoja).

Toimii yhteistyössä Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kanssa.

Toimisto ja kirjasto

Liisankatu 16 B 13, 00170 Helsinki 17
Termineuvonta puh. 179 161 vain klo 10 - 14
Avoinna klo 8 - 16.15 (kesäisin 8 - 15.15)

TSK:n ensisijaisena tehtävänä on saada aikaan suomen- ja ruotsinkielisiä tekniikan ja lähialojen sanastoja. Sanastotyön päämuotoja ovat osallistuminen termityötä tekevien ryhmien työskentelyyn, koordinointi, lausuntojen antaminen, tarkistus ja neuvonta.

Kirjastossa on noin 700 tekniikan ja lähialojen sanastoa, käsikirjoituksia, yritysten ja laitosten sisäisiä termiluetteloja, SFS-standardit ja niistä tehty termikortisto, ISO:n sanastostandardit ym.

Toimistossa pidetään kortistoa suomen tai ruotsin kieltä sisältävistä alan sanastoista ja sanastohankkeista. Kortiston tiedoista julkaistaan ajoittain luettelo *Tekniikan sanastoja*, Tarpeen mukaan tehdään myös erikoisalojen sanastoluetteloita.

TSK:n toimintamuotoja

- osallistuminen sanastotyöhön	- termityön kurssit
- termineuvonta	- tiedotuslehti
- kirjasto	- termipankki
- tietoja sanastoista ja sanastohankkeista	- kielentarkistusapu

